

ЦИРКУЛЯРНА ЕКОНОМІКА В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Кудрявцев В.М., к.е.н., доцент

Барановський В.В., аспірант

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Циркулярна економіка – це системний підхід до економічного розвитку, призначений для потреб бізнесу, суспільства та довкілля. Вона прагне до зменшення відходів і максимального використання ресурсів. Перелічимо кілька практичних прикладів застосування циркулярної економіки:

Переробка та повторне використання матеріалів. Компанії можуть переробляти матеріали, такі як пластик, скло, метали та папір, для створення нових продуктів. Це скорочує потребу у видобутку та обробці сировини, економить енергію та зменшує викиди вуглекислого газу.

Продукти як послуги. Замість купівлі товарів, таких як автомобілі або побутова техніка, споживачі можуть орендувати їх. Це стимулює виробників створювати більш довговічні та легко ремонтовані продукти, оскільки вони зберігають за собою відповідальність за їхні експлуатаційні характеристики протягом усього життєвого циклу.

Екодизайн. Розробка продуктів з урахуванням їхнього впливу на навколишнє середовище на всіх етапах життєвого циклу, від видобутку сировини до утилізації. Це включає використання екологічно чистих матеріалів, зменшення кількості використовуваних матеріалів і спрощення переробки продуктів після їхнього зносу.

Платформи для обміну та повторного використання. Платформи, як-от біржі речей, платформи для спільного використання транспорту та інструментів, дають змогу людям більш ефективно використовувати ресурси, зменшуючи тим самим загальне споживання та відходи.

Біоекономіка. Використання відновлюваних біологічних ресурсів із землі та моря, таких як рослини, дерева та водорості, для виробництва харчових продуктів, кормів, біоенергії та біоматеріалів. Це зменшує залежність від викопного палива та сприяє скороченню викидів парникових газів.

Індустріальний симбіоз. Взаємодія різних промислових підприємств для використання відходів одного процесу як ресурсів для іншого. Це може включати обмін теплом, водою, матеріалами та енергією, що скорочує відходи та підвищує ефективність ресурсів.

Цифрові технології для управління ресурсами. Використання Інтернету речей (Internet of Things), великих даних і блокчейна для відстеження та оптимізації потоків ресурсів протягом усього ланцюжка створення вартості. Це допомагає підприємствам ефективніше управляти запасами, скорочувати відходи і підвищувати прозорість їхніх постачальницьких ланцюжків.

Застосування циркулярної економіки вимагає змін у бізнес-моделях, виробничих процесах, дизайні продуктів і споживчій поведінці. Воно пропонує як екологічні, так і економічні вигоди, сприяючи сталому розвитку.

Бізнес-моделі в циркулярній економіці відрізняються від традиційних підходів тим, що вони прагнуть створити цінність через стале використання ресурсів, мінімізацію відходів і максимальне повторне використання продуктів і матеріалів. Ці моделі підтримують перехід від лінійної економіки, що ґрунтується на принципі «добувай-використовуй-викинь», до замкнутого циклу, де продукти та матеріали циркулюють в економіці якомога довше.

Слід зазначити, що споживча поведінка в контексті циркулярної економіки має на увазі зрушення від традиційної моделі «купи і викинь» до більш стійких і відповідальних практик споживання. У циркулярній економіці споживачі відіграють ключову роль, оскільки їхній вибір безпосередньо впливає на виробничі процеси, використання ресурсів і управління відходами.

Нижче наведено кілька аспектів, що характеризують зміни в споживчій поведінці в рамках циркулярної економіки.

1. Свідоме споживання. Споживачі стають більш обізнаними про вплив своїх покупок на навколишнє середовище і суспільство. Це призводить до вибору продуктів з довгим терміном служби, мінімальним впливом на навколишнє середовище і можливістю вторинної переробки або утилізації.

2. Перевага послуг над володінням. Замість купівлі товарів споживачі дедалі частіше воліють користуватися послугами. Наприклад, спільне використання автомобілів, оренда одягу та обладнання знижують кількість необхідних фізичних товарів і стимулюють їх більш ефективне використання.

3. Участь у програмі обміну та вторинного використання. Споживачі беруть активну участь у програмах обміну, продажу або купівлі вживаних товарів. Це скорочує потребу у виробництві нових товарів і сприяє зменшенню відходів.

4. Ремонт і модернізація. Замість того, щоб викидати зламані або застарілі товари, споживачі все частіше вважають за краще їх ремонтувати або модернізувати. Це продовжує термін служби продуктів і скорочує кількість відходів.

5. Перевага екологічно чистих і поновлюваних ресурсів. Споживачі вибирають товари, вироблені з перероблених або поновлюваних матеріалів, і підтримують компанії, що використовують екологічно чисті технології.

6. Підтримка локальних виробників. Купівля товарів у локальних виробників скорочує вуглецевий слід транспортування і сприяє розвитку місцевої економіки.

Ці зміни у споживчій поведінці вимагають від компаній адаптації до нових вимог, зокрема розробку стійких продуктів і послуг, поліпшення процесів переробки та утилізації, а також посилення прозорості своєї діяльності. Загалом, активна участь споживачів у циркулярній економіці сприяє зниженню екологічного впливу, економії ресурсів і просуванню до більш стійкого майбутнього.

Підсумовуючи вище сказане, можна стверджувати, що, циркулярна економіка пропонує рішення, які дають змогу досягти сталості, ефективного

використання ресурсів і забезпечення економічного зростання, не завдаючи шкоди навколишньому середовищу.

СУТНІСТЬ ТА СКЛАДОВІ ПОТЕНЦІАЛУ ОРГАНІЗАЦІЇ

*Мармаза О. І., к. п. н., професор
Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди*

Сучасний діловий світ досить не стабільний та рухливий. Це пов'язано як із змінами макрофакторів (економіка, політика, екологія), так і внутрішніх (зміни попиту на товари чи послуги, обсягів виробництва, можливостей підприємства чи працівників). Відтак постає проблема можливостей, здатності, готовності, тобто потенціалу організації та керівника.

Потенціал доцільно аналізувати у межах таких відносин, як:

- потенціал як ресурс, який сформувався в процесі навчання професії, набуття досвіду під час роботи в організації;
- потенціал як резерв, оскільки він засвідчує ступінь використаних та наявних можливостей;
- потенціал як елемент розвитку, що визначає перспективу удосконалення, зростання.

Отже, потенціал відображає інтегральні поточні й перспективні можливості, ресурси, резерви організації чи особистості.

Потенціал організації визначають декілька рис: можливості подальшої діяльності; наявність ресурсів, які не використані та ще будуть гарантовано надходити; форма підприємства, відповідна структура діяльності; професійні кадри та ефективне керівництво.

До можливостей, що складають потенціал організації, належать: обсяг матеріальних ресурсів та їх якість (фонди, запаси, кадри тощо); нематеріальні ресурси (ліцензії, технології, інформація тощо); інформаційне забезпечення організації та її діяльності; здатність працівників виробляти певну продукцію чи надавати послуги; готовність до інновацій (здатність оновити технології, удосконалити процеси, закупити обладнання тощо); фінансування (здатність залучити кошти, взяти кредити, погасити заборгованість тощо); менеджмент (професіоналізм керівників організації, їх мотивація, постійний самоменеджмент тощо).

Зазначимо, що є різні підходи до визначення складових потенціалу підприємства [1, 2]. Розглянемо структуру потенціалу підприємства на основі інтегрованих уявлень про нього.

Структуру потенціалу підприємства умовно утворюють два компонента: об'єктивний та суб'єктивний.

До об'єктного компоненту належать:

1. *Виробничий потенціал*: основні фонди підприємства, оборотні фонди, нематеріальні активи, техніка, потужність підприємства, можливість